

Etelä-Suomen Vapaa-ajankalastajapiiri ry
Kivuntie 22
02140 Espoo

Maa- ja metsätalousministeriö

LAUSUNTO KALASTUSLAIN KOKONAISUUDISTUSTA VALMISTELLEEN TYÖRYHMÄN MIETINNÖSTÄ

Etelä-Suomen Vapaa-ajankalastajapiiri ry esittää Kalastuslain kokonaisuudistusta valmistelleen työryhmän mietinnöstä seuraavaa:

1. Johdanto

Mietintöön sisältyy kannanottoja, joita ei erikseen korosteta, mutta jotka kalastuksen kehittämisen sijaan merkitsevät kiinnittymistä nykyisiin säädöksiin ja osin paluuta menneisiin aikoihin.

Erityisesti tämä käy ilmi yleisen ja yksityisen edun välisen vastakkainasettelun näkymättömyytenä mietinnössä, kalastusalueiden ja osakaskuntien välisen päätäntävällän siirtämisessä osakaskuntien suuntaan, kalavesien omistajille maksettavien korvausten tarpeellisuuden ja mietinnön käsittelemättä jättämisessä, sekä kalastustapojen ja välineiden kehityksen huomiotta jättämisessä kalastusmaksuissa.

Mietinnön erillisselvityksissä on OTT Pekka Länsinevan selvitys perusoikeussäädösten suhteesta vesialueen omistajien määräämisoikeuteen. Länsinevan selvitys tarjoaa hyvän lähtökohdan sellaisen kalastusnormiston laatimiseen, joka vastaa nyky-yhteiskunnan ja sen jäsenten tarpeita, ja joka ottaa tasapuolisesti huomioon kaikkien osapuolittahojen oikeudet intresseihin. Tällaisia osapuolittahoja ovat esim. ammattikalastajat, vapaa-ajankalastajat, vesialueiden omistajat, matkailuelinkeino, kalankasvattajat ja myös kalastusvälineiteollisuus.

Mietinnössä on jätetty vaille painoa eriävissä mielipiteissä mainittujen perustuslain 20 §:n ja Århusin yleissopimuksen edellyttämät kansalaisten ympäristöoikeudet, sekä myös Euroopan sisävesikalastuskomission (EIFAC) vapaa-ajankalastuksen eettisiin sääntöihin vuodelta 2008 sisältyvä vaatimus vapaa-ajankalastajien pääsystä kaikkiin vesiekosysteemeihin vaikuttaviin päätöksentekoprosesseihin.

2. Kalastonhoito ja kalastus

Mietinnön mukaisesti nykyisten kalastusalueiden tehtäväksi jäisi lähes ainoastaan alueen käyttö- ja hoitosuunnitelman laatiminen. Käyttö- ja hoitosuunnitelman sisällön laajentaminen ja syventäminen mietinnössä esitetyllä tavoin on hyvin toivottavaa.

Kalastusalueiden/kalatalousalueiden toimivaltaa tulee tuntuvasti parantaa erityisesti siten, että kalastonhoidon ja kalastuksen suhteen osakaskunnat ovat alisteisia kalastusalueille, eikä päinvastoin kuten mietinnössä esitetään. Mietinnön mukaisena yksikin osakaskunta voisi toimillaan vaikeuttaa oleellisesti koko alueen kalastonhoitoa ja kalastusta vastoin kalastusalueen päätöksiä, mikä voi olla ristiriidassa yleisen edun kanssa.

Kalastusalueet ovat suunnitelmallisen kalastonhoidon ja kalastuksen kannalta välttämättömiä hallintorakenteita. Osakaskunnat eivät yksin kykene hoitamaan laajempien kalastusalueiden kalastusta tai kalastusta. Kalastusalueet ovat aikoinaan olleet lainsäätäjän vastaus tähän tarpeeseen, kun muita osakaskuntalähtöisiä ratkaisuja ei ole ilmennyt. Kalastusalueiden päätäntävällän merkitys suhteessa osakaskuntiin kasvaa sitä suuremmaksi, mitä pienempi on kalastusalu-

eiden määrä. Tilanne ei voi olla päinvastainen, jolloin yksikin osakaskunta voisi haitata hyvin laajan kalastusalueen toimintaa.

Kalastusalueen toimivallan kohdalla mietinnössä ilmenee ehkä räikeimmin mietinnössä muualakin esiintyvä yleisen ja yksityisen edun vastakkainasettelun huomiotta jättäminen, ja kallistuminen yksityisen edun suuntaan.

3. Kalastusmaksut ja -luvut

Kalastuslain uudistuksen keskeisiin tavoitteisiin kuuluneeseen kalastuslupakäytäntöjen kehittämiseen mietintö tarjoaa kolmea ratkaisua: koko maan kattavaa viehekalastukseen oikeuttavaa maksua, nykyisten kalastuksenhoitomaksun ja läänikohtaisen viehekalastusmaksun yhdistämistä yhdeksi maksuksi, sekä ko. maksun säätämistä pakolliseksi myös 65 vuotta täyttäneille. Tällä maksulla on mietinnössä useita nimiä, mm. kalastonhoitomaksu, kalastusmaksu ja kalastuskortti.

Maksun säätäminen pakolliseksi myös 65 vuotta täyttäneille on työryhmältä omituinen esitys, kun tehtävänasettelu Jyrki Kataisen hallitusohjelmassa kuului ”Maksuttomia ja maksullisia yleiskalastusoikeuksia kehitetään ja laajennetaan laajojen kansalaispiirien luontoharrastuksena.”

Koko valtakunnan kattavan kalastusmaksun esittäminen on hyvin erikoista, kun jo mietinnössäkin todetaan että ”vain harva kalastaja lunastaa viehekalastusmaksun useamman kuin yhden läänin alueelle, eli kalastus on varsin paikallista.” Koko valtakunnan kattavan vieheluvan puuttuminen ei ole tähän asti ollut mikään ongelma, päinvastoin kuin mietinnössä annetaan ymmärtää.

Sama päämäärä, koko valtakunnan kattava viehekalastuslupa on ollut mahdollinen tähänkin asti maksamalla kaikkien viiden läänin viehelupa: luvan hinta tosin olisi huomattavan korkea, 145 euroa vuodessa, yhden kalastuksenhoitomaksun kanssa 167 euroa vuodessa. Lisähinta yhden lääniluvan ja kalastuksenhoitomaksun 52 euron hintaan on kuitenkin huomattavan vaatimaton pelkästään niihin matkakuluihin verrattuna, jota tämän kaltainen kaikilla viiden läänin alueella tapahtuva kalastus edellyttäisi.

Teknisesti olisi varsin yksinkertainen asia laskea nykyisin useammasta läänistä maksettavan vieheluvan hintaa siten, että maksamalla kaikkien viiden läänin vieheluvat hinnaksi tulisi esim. 50 euroa. Tällä saavutettaisiin sama lopputulos kuin mietinnössä esitettyllä koko valtakunnan kattavalla maksulla. Kalastajien ylivoimaisen enemmistön ei tarvitsisi tällöin kuitenkaan maksaa mietinnön mukaista pakollista ja heille täysin tarpeetonta koko valtakunnan kattavaa lupaa.

On melko erikoista ja työryhmän työskentelyä kuvaavaa, että mietinnössä esitettyä koko valtakunnan kattavaa maksua kutsutaan asiakaslähtöiseksi ja käyttäjä maksaa - periaatteen mukaiseksi.

Vieläkin erikoisemmaksi asiakaslähtöisyys ja käyttäjä maksaa - periaate tulevat satunnaisen, hyvin paikallisesti mökillään verkoilla kalastavan kohdalla: mietinnössä esitetyn maksumenettelyn mukaisesti ko. verkkokalastaja siis maksaisi ensin koko maan kattavasta vieheluvasta, ja sen lisäksi edelleen tarvitsisi vesialueen omistajan luvan verkkokalastukseen.

Mietinnössä on jätetty kokonaan vaille huomiota viime aikojen vapaa-ajankalastuksessa tapahtuneet muutokset. Siian onginta on tullut hyvin suosituksi, ja tapahtuu enimmäkseen kelalla varustetulla onkilaitteella. Vetouistelusta on kasvanut hyvin merkittävä kalastusmuoto. Mietintö ei ota mitenkään huomioon kummankaan kalastustavan erityisvaatimuksia. Sama koskee myös esim. sukelluskalastusta ja tuulastusta.

Mietinnössä ilmenevä kirjoittajan/kirjoittajien epävarmuus kalastusmaksua koskevan terminologian suhteen näyttäisi selittyvän juuri em. seikoilla: vapaa-ajankalastajille uusi maksu pitäisi

'myydä' valtakunnallisena viehelupana, mutta verkkokalastajille sama lupa pitäisikin 'myydä' kalastonhoitomaksuna.

4. Kalastusmaksuvarojen käyttö

Mietinnössä on esitetty laskelma kalastuksen järjestämiseksi tarvittavista varoista, jotka kerätään kalastajilta perittävinä maksuina. Kerättävien varojen kokonaistarpeeksi on arvioitu noin 12,5 miljoonaa euroa vuodessa. Summa on runsaasti ylimitoitettu.

Mietinnössä on esitetty vapaa-ajankalastajilta kerättävillä kalastusmaksuilla rahoitettavaksi käytännössä koko kalastusalueiden toiminta, jota kutsutaan kestäväen kalavarojen käytön ja hoidon suunnitteluksi, ohjaukseksi ja kehittämiseksi, sekä perusrahoitukseksi. Rahoitustarpeet on esitetty mietinnössä runsaasti ylimitoitettuina ja perusteettomina.

Vesialueiden omistajille maksettavat korvaukset onginnasta ja pilkinnästä tulee poistaa perusteettomina. Omistajakorvaukset viehekalastuksesta tulee osoittaa kalastusalueille.

Kalastusalueille ja kalavedenomistajille esitetään maksettavaksi uusi avustus kansalliseen kalastuksen valvontaan. Nykyisin valvontaan käytettyihin varoihin nähden esitetyt avustukset ovat ylimitoitettuja. Tässä kohtaa mietinnössä on havaittu kalavedenomistajille eri tavoin jaettavien kalastajilta perittyjen maksujen käytössä ongelma, joka on puettu muotoon "Avustuksen tarkoituksena ei olisi tukea pelkästään yksityisen omaisuuden valvontaa".

Jälkimmäiseen lauseeseen sisältyvää ajatusta julkisten varojen käyttämisestä yksityiseksi katsotun omaisuuden hoitoon olisi mietinnössä tullut tarkastella laajemminkin.

5. Kalastuslain uudistuksen tavoiteltava sisältö

Kalastusalueiden valtuudet kalastonhoidon ja kalastuksen hoitamiseksi alueillaan tulee varmistaa. Mitä laajemmasta kalastusalueesta on kyse, sitä merkittävämmäksi tulee kalastusalueen riippumattomuus yksittäisistä osakaskunnista ja niiden mahdollisesta haluttomuudesta osallistua kalastusalueen toimintaan.

Kalastusalueiden todelliset rahoitustarpeet on selvitettävä. Kalavesien omistajille maksettavat korvaukset tulee siirtää kalastusalueiden rahoitukseen, ja korvaukset onginnasta ja pilkinnästä poistaa. Alueellisesta kalastonhoidosta ja kalastuksesta vastaa kalastusalue, eivät osakaskunnat.

Kalastusalueiden laajentumisen tulee näkyä myös niiden hallintoon osallistuvien jäsenten määrän ja monipuolisuuden lisääntymisenä. Vapaa-ajankalastajat vastaavat jo nykyisin pääosin kalastuksesta erityisesti sisävesillä, ja he ovat samalla merkittävä paikallista kalavesien hoitoa ja kalastusta tunteva asiantuntijaryhmä. Merkittävimmille kalastajaryhmille tulee taata osallistuminen kalastusalueen hallintoon myös muulla tavoin kuin oikeudella osallistua kalastusalueen vuosikokoukseen.

65 vuotta täyttäneiden maksuttomat yleiskalastusoikeudet tulee säilyttää. Maksuttomien yleiskalastusoikeuksien poistaminen olisi vastoin työryhmän toimeksiantoa, eikä sille ole mietinnössä esitetty perusteita.

On ilmeisen selvää, että nykyisenkaltaiset erillinen kalastuksenhoitomaksu ja viehekalastusmaksu tulee säilyttää, ja kehittää ohessa muita tarvittavia maksuja. Niiden keinotekoinen yhdistäminen mietinnössä esitetyllä tavoin johtaa ainoastaan omituisiin, epäoikeudenmukaisiin ja entistäkin hankalampiin lupakäytäntöihin. Maksujen perintä ei nykyisten perintäjärjestelmien aikana ole maksujärjestelmää rajoittava tekijä.

Läänikohtaisten viehelupien hintoja tulee tarkistaa siten, että useammassa läänissä tapahtuvaan kalastukseen tarvittavien viehelupien hintaa kohtuullistetaan. Periaatteessa viiden läänin

alueelle maksettujen lupien hinta voisi olla lähes sama kuin yhden läänin luvan hinta, koska kalastaja ei kuitenkaan koskaan pysty kalastamaan kuin yhden läänin alueella kerrallaan.

Onginnan määritelmää tulee muuttaa siten, että siihen sisältyy myös onkiminen kelalla varustellulla onkilaitteella. Vetouistelijoita varten tulee maksuihin lisätä mahdollisuus lisävapojen käyttämiseen erillismaksua vastaan.

Helsingissä 25.5.2012

Etelä-Suomen Vapaa-ajankalastajapiiri ry

Hannu Routio
Puheenjohtaja

Jukka Pasanen
Sihteeri